

УДК: 37.04:340.6

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОГО КОНТЕКСТУ НА ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СУДДІВСЬКА ДОБРОЧЕСНІСТЬ»

Л.Є. Зуєва

кандидат юридичних наук, докторант,
Одеський національний політехнічний університет

У статті розкрито сутність феномену «добročесність судді» в цілісному системному аспекті з психолого-педагогічних позицій духовно-рефлексивного виміру. «Добročесність» у цьому контексті трактується у широкому сенсі феномену, що обумовлюється суспільним буттям, економічним базисом та безпосередньо залежить від системи цінностей, які пропонує суспільство, умов соціального спілкування, громадської думки, способів соціальної регуляції.

Ключові слова: соціальний контекст, саморегуляція, педагогічна майстерність, психолого-педагогічні техніки, суддівська освіта, рефлексія, професійний суддя, добročесність судді.

Загальновідомо, що протягом багатьох років українському уряду не вдавалося запровадити ефективні реформи, спрямовані на подолання корупції в країні, більш того завдяки постійній негативній ситуації навколо судової системи та висловлюванням критики з боку керівників держави, різних політичних діячів, представників ЗМІ та громадськості склалася ситуація недовіри до судової системи в цілому та появою такого поняття як добročесний або не добročесний суддя.

Відсутність суттєвих зусиль, спрямованих на протидію корупції, відображається у постійно низьких оцінках України в основних міжнародних рейтингах корупції [1].

Водночас, на жаль, ключове поняття – «добročесність судді» здебільшого трактується тільки у сенсі діади «добročесність – недобročесність», де останнє поняття розуміється як «хабарництво» та «корумпованість», а «добročесність» – як обов'язок. Про це свідчить ціла низка публікацій фахівців, які безпосередньо займаються вивченням цієї проблеми [2; 3].

Зазначимо, що зміни, які відбуваються зараз у судовій системі під час розбудови України як правової демократичної держави, ґрунтуються на «Концепції реформування судової системи України», в цьому документі зокрема зазначено, що «одним з її найбільш важливих критеріїв є створення чесної, прозорої та ефективної судової влади» [4], при цьому такі реформи насамперед направлені на утвердження незалежності судової влади, зокрема, шляхом її деполітизації, посилення відповідальності судової влади перед суспільством, а також запровадження належних конституційних засад кадрового оновлення суддівського корпусу. Отож, суть цих змін якраз і полягає у встановленні такої організації правосуддя, щоб незалежно від того, чи ознайомлений громадянин з відповідними конституційними положеннями, йому було забезпечено право на справедливий судовий розгляд справи незалежним і безстороннім судом та практичну реалізацію принципу верховенства права в Україні.

Зокрема, положеннями Конституції України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів», прийнятими в рамках судової реформи в Україні, передбачаються обмеження імунітету судді з абсолютного до функціонального, встановлюються додаткові обов'язки суддів, підвищуються вимоги до осіб, які претендують на доступ до суддівської професії, закріплюються критерії, за якими має бути оцінений кожен суддя [5].

Так, наприклад, стаття 62 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачає, що суддя зобов'язаний щорічно до 1 лютого подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України декларацію добročесності за формою, що визначається Комісією.

Як визначено в Законі, декларація добročесності судді складається з переліку тверджень, правдивість яких суддя повинен задекларувати шляхом їх підтвердження або не підтвердження. У декларації добročесності судді зазначаються прізвище, ім'я, по батькові судді, його місце роботи, займана посада та твердження про: 1) відповідність рівня життя судді наявному в нього та членів його сім'ї майну і одержаними ними доходами; 2) своєчасне та повне подання декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та достовірність задекларованих у них відомостей; 3) невчинення корупційних правопорушень; 4) відсутність підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності; 5) сумлінне

виконання обов'язків судді та дотримання ним присяги; 6) невтручання у правосуддя, яке здійснюється іншими суддями; 7) проходження перевірки суддів відповідно до Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» та її результати; 8) відсутність заборон, визначених Законом України «Про очищення влади». Декларація доброчесності судді може містити інші твердження, метою яких є перевірка доброчесності судді.

Декларація доброчесності судді є відкритою для загального доступу через оприлюднення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. За відсутності доказів іншого твердження судді у декларації доброчесності вважаються достовірними. Неподання, несвоєчасне подання декларації доброчесності суддею або декларування в ній завідомо недостовірних (у тому числі неповних) тверджень мають наслідком дисциплінарну відповідальність, встановлену цим Законом.

31 жовтня 2016 року Вищою кваліфікаційною комісією суддів України ухвалено рішення про затвердження форм декларацій родинних зв'язків судді та кандидата на посаду судді, форми декларації доброчесності судді, після чого всі діючі професійні судді України та особи, які подали документи на конкурс до Верховного суду вперше в історії незалежної України подали декларації доброчесності та декларації родинних зв'язків.

Крім того 11 листопада 2016 року було сформовано Громадську раду доброчесності у відповідності із положеннями нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Громадська рада доброчесності (надалі ГРД) має виконувати роль органу громадського контролю за судовою системою. Членами ГРД можуть бути представники правозахисних громадських об'єднань, науковці-правники, адвокати, журналісти, які є визнаними фахівцями у сфері своєї професійної діяльності, мають високу професійну репутацію та відповідають критерію політичної нейтральності, а також доброчесності. Ця громадська Рада фактично буде мати вплив як на процес призначення суддів, так і на моніторинг дотримання суддями накладених на них вимог у сфері суддівської етики та доброчесності. При цьому, слід наголосити, що ГРД не здійснює оцінку компетентності судді або кандидата на посаду судді, яка є третім ключовим критерієм оцінювання.

З огляду на такі суттєві зміни вітчизняного законодавства в частині судоустрою та введенням такого поняття як «доброчесність» актуалізується необхідність дослідити це питання та конкретизувати сутність терміну «доброчесність судді» в цілісному системному аспекті з психолого-педагогічних позицій духовно-рефлексивного виміру.

Зауважимо, що нині в Україні не існує на рівні Закону єдиних критеріїв поняття «доброчесний суддя». Для оцінювання доброчесності кандидатів на посади судді (суддів) Громадській раді доброчесності, відповідно до її завдань, вже зараз потрібно розробити об'єктивні та формалізовані критерії доброчесності судді, оскільки вже розпочато конкурс до Верховного Суду, де суддів відбирають у тому числі і за критерієм доброчесності.

Однак такі суворі вимоги та відсутність законодавчо визначеного поняття та критеріїв оцінки доброчесності судді можуть призвести до того, що юристи, які б бажали опанувати професію судді, не братимуть участь у конкурсі на заміщення вакантних посад, а діючі судді будуть звільнятися з цієї роботи, що фактично вже спостерігається, оскільки лише за останні два роки за власним бажанням або у відставку звільнилося більше 2000 суддів. Судова система має колосальний кадровий голод, велика кількість судів взагалі не працює, оскільки в цих судах не залишилось ні одного судді.

Отож, для того, щоб на конкурс йшло якнайбільше кандидатів, і з яких можна буде відібрати грамотних, талановитих та достойних претендентів на посаду судді, під час проходження іспитів та у подальшій їх роботі на посаді судді, потрібно гарантувати захист їх честі та гідності.

Міжнародно-правові акти приділяють належну увагу стандартизації загальноновизнаних принципів і постулатів для координації зусиль законодавців і судового менеджменту з питань забезпечення належного рівня судової культури й усіх її складових у структурах судової влади. Досить зазначити, що в Бангалорських принципах поведінки суддів [6] зазначено, що затверджені принципи мають на меті, зокрема, і встановлення стандартів поведінки суддів. Розкриваючи цей принцип, наведений акт передбачає, що дотримання етичних норм є невід'ємною частиною діяльності судів і містить перелік 16 постулатів, дотримання яких є обов'язком кожного судді.

Варто відзначити, що тлумачення самого поняття «доброчесність» ми не знаходимо в жодному з новоприйнятих антикорупційних законів, що слід вважати прогалиною нового антикорупційного законодавства. Це поняття не визначено ані в Законі України «Про судоустрій і статус суддів», ані в інших законодавчих актах щодо правосуддя; при цьому в Законі України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» взагалі поняття доброчесності судді не згадується [7].

Зауважимо, що доброчесність як особистісно професійна якість, перебуває у проблемному полі психології. У психологічному форматі доброчесність досліджується у зв'язку із діями особистості, незважаючи ні на забобони і норми, ні на складність життєвих обставин. Синонімічний ряд поняття «доброчесність» досить широкий, а за його етимологією можна відшукати чітке визначення. Так, доброчесність – це ще й невинність, або цнота, що означає цілісність, неподільність, безпричинність.

Доброчесність – це і тілесна, і душевна чистота разом. Як наслідок, розвитку підлягає вся сутність живої істоти. А все живе, як ми розуміємо, живе бажанням жити. Стосовно суто психологічного аспекту, розвиток особистості також передбачає розкриття та реалізацію її творчого потенціалу. Якщо ж моральність передбачає під цим розвитком лише розвиток у межах закону, дотримання лише певних правил, норм і установок, то особистість є цілісною лише в цих обмеженнях і має право всебічно розвинути, але до певної грані, визначеної і прийнятної для моралі. Отже, саме мораль регулює поведінку людей згідно з прописаним планом для гармонійного існування суспільства, де особистість – лише його частина.

На відміну від етичних норм (які спрямовані на регуляцію поведінки) та етики цінностей, що позитивно обґрунтовує моральні ціннісні імперативи, сутнісною ознакою доброчесності можна вважати особистісно спрямований аспект моралі, тобто те, до чого людина має прагнути і що робити, щоб поводитися правильно і реалізувати себе.

Охарактеризуємо поняття «доброчесний суддя» з точки зору психолого-педагогічної науки.

Засновник судової етики О. Коні, мабуть, не особливо вірячи в можливість реалізації в судах царської Росії викладених їм моральних засад при здійсненні правосуддя, стверджував, що саме їм належить у майбутньому першочергова роль у дослідженні умов та обставин судового процесу. Він сподівався, що «центр уваги у вчених про судочинство переноситься з проходження процесу на етичну і суспільно-правову діяльність судді у всіх її розгалуженнях». Принагідно підкреслюємо, що центральне місце в судовій етиці, у судовій діяльності О. Коні відводив особистості судді. Адже будь-які правила діяльності можуть втратити свою силу і значення в недосвідчених, грубих, несумлінних руках, а найобміркованіший і найсправедливіший кримінальний закон перетворюється на ніщо при неналежному судочинстві. Виходячи з цього, великий адвокат О. Коні стверджував, що вивчення судочинства в тій його частині, що стосується судової діяльності, повинно мати своїм предметом не лише властивості й умови цієї діяльності, але й поведінку судді стосовно осіб, із якими він контактує внаслідок своєї діяльності [8].

Суди, провідну роль у яких виконує суддя, впливають на формування правосвідомості і правозаконної поведінки громадян. При цьому суд впливає, зокрема на такі аспекти суспільної думки: сприяє формуванню правосвідомості громадян; створює впевненість у невідворотності покарання за вчинені правопорушення; висока культура судочинства і справедливість вироку формують атмосферу суспільного осуду злочинності й особистості злочинця; судовий процес привертає увагу громадськості до виявлення причин і умов злочинності та проблем її профілактики [9].

Саморегуляція нашого досвіду дає підстави зауважити, що судова діяльність ґрунтується на вивченні як загально-психологічних, так і соціально-психологічних характеристик усіх учасників судового процесу, а також їх взаємин між собою. З метою успішного виконання завдань, що постають перед суддею, необхідно мати не тільки необхідний достатній обсяг професійних знань, умінь і навичок, але й бути готовим до впливу широкого спектру негативних емоційних чинників. Це зумовлено тим, що судова практика здійснюється в умовах безпосереднього спілкування та взаємодії з людьми, а отже, вимагає розуміння психологічних особливостей всіх процесуальних осіб, мотивів та змісту їхньої поведінки, взаємовідносин, що виникають у процесі життєдіяльності.

Отож, тільки спираючись на психолого-педагогічні знання суддя може реалізувати заходи щодо встановлення контакту та здійснення психологічного впливу, нейтралізації негативних чинників під час пошуку та оцінки процесуально значущих фактів, їх врахування при всебічному та об'єктивному судовому розгляді. До змісту діяльності, як сукупності дій людини, що спрямовані на задоволення потреб, інтересів, входять не тільки зовнішні фізичні ознаки, але й внутрішні психологічні процеси вольового і пізнавального характеру.

Так, Ю. Меліхова вважає, що не можна вести мову про високий рівень професійної культури судді без належного «морального наповнення» його особистості, і навпаки, будь-які найширші прагнення захисту прав і свобод, поліпшення правозастосовної практики, належного здійснення правосуддя можуть руйнуватися через низький рівень особистісного професійного потенціалу судді [10].

Встановлено, що суто психологічна структура діяльності судді складається з таких її різновидів, як: пізнавальна, комунікативна, організаційна, конструктивна, профілактична та посвідчувальна. Кожен із зазначених різновидів може виступати як провідний, самостійний елемент, у тісному взаємозв'язку з іншими видами, або ж як допоміжний, що забезпечує інші види [11]. Велике значення при здійсненні вище перерахованих різновидів судової діяльності відіграє саме соціальний контекст.

На наш погляд, необхідним є додаткове введення у навчальні програми вищих навчальних закладів юридичного профілю більшого переліку психолого-педагогічних дисциплін з метою більш досконалого вивчення психологічних і педагогічних особливостей фахової діяльності.

Вважаємо, що соціальний контекст професіограми судді обумовлений тим, що суддя стурбований не тільки тим, щоб належним чином, відповідно до закону, розглянути і вирішувати кримінальну або цивільну справу, але і тим, щоб максимально використовувати судові процеси, судову практику і матеріали для попередження злочинних проявів і інших порушень законності. З цією метою проводяться, наприклад, публічні процеси за місцем роботи чи проживання тих, хто сприяв правопорушенням, йдеться й про роз'яснювальну та інформаційну функцію судді серед населення щодо запобігання та профілактики скоєння правопорушень. Це характеризує і професійну спрямованість особистості судді, що виражається, зокрема, у постійному підвищенні рівня знань і вдосконаленні професійної майстерності, у прагненні до панування справедливості, до встановлення істини, у почутті власної гідності, професійної гордості тощо.

Відтак, соціальний аспект діяльності судді найважливіший, оскільки він виражається: у справедливому винесенні вироку, що повинно стати початком вирішення конфлікту особистості та суспільства; у відповідальності перед суспільством за соціальний прогноз розвитку особистості підсудного; у використанні судових процесів для запобігання і попередження правопорушень (публічні процеси).

Поведінка, вигляд судді мають бути такими, щоб він одразу викликав до себе повагу, щоб у всіх присутніх створювалося переконання у його правоті, здатності, умінні вирішувати складні справи, вирішувати долі людей. В умінні виявляти ці якості полягає одна зі специфічних особливостей комунікативних властивостей особистості судді.

Нині існує коло проблем щодо узгодження і застосування принципів психопедагогічної теорії комунікації й так званої «універсалістської макроетики» [12] до суддівської діяльності як такої та до низки її сфер – зокрема (оскільки дієвість цих принципів ускладнюється нормативними, адміністративними, державними і політичними та іншими чинниками, що здатні скласти противагу вищеназваним принципам) [13].

Зрозуміло, що перелік особистісних якостей, які мають бути притаманні професійному судді, не є усталеним. Адже ж процедури його конкретизації спираються, зокрема, як на законодавство й професіограми судді, так і на законодавство й функції професійної діяльності.

Головне в комунікативних властивостях особистості судді – не прагнення бути приємним у спілкуванні, а уміння своїм виглядом і діями показати здатність, бажання досконало розібратися у всіх обставинах даної справи. Саме це зумовлює повагу до судді і до правосуддя в цілому, є стимулом для всіх учасників процесу ретельно, докладно викладати факти, власну оцінку, своє розуміння тих чи інших фактів. До того ж наш досвід свідчить, що у комунікативних якостях судді мають бути відсутні надмірна жестикуляція, дратівливість, брутальність, глузування, зайва повчальність, суддя обов'язково повинен володіти такими якостями, як тактовність, ввічливість, стриманість у манерах поведінки, емоціях, мові.

Так, комунікативний аспект діяльності судді реалізується з одного боку, у спілкуванні судді в ході судового процесу, де суддя є лідером комунікації (необхідні такі особистісні якості судді, як чуйність, емоційна стійкість, чесність із самим собою, щирість і чемність у спілкуванні з колегами, вміння слухати і говорити, гуманність), а з іншого – судових допитах, що вимагають узгодженості прийомів допитів з індивідуальними особливостями особистості допитуваного.

Комунікабельність та емпатія – риси, без яких неможливе повноцінне виконання суддею своїх функцій. Суддя має знайти потрібний підхід до багатьох людей, з якими йому доводиться спілкуватися та відчути емоційний стан людини, яка прийшла на судове засідання. Досвід переконує, що тут важливі такі якості судді, як чуйність, врівноваженість, тактовність, вміння вислухати і допомогти людині зрозуміти сутність питання, дати можливість висловити свою позицію, щоб у учасників процесу було враження, що їх не тільки слухають, але й почули.

Зрозумілим є те, що кожний суддя повинен дотримуватися у своїй діяльності закону. Одночасно він й виховує значну кількість людей. Досвідченого суддю відрізняє висока відповідальність за свою діяльність, прийняті рішення, принциповість. Суддя постійно знаходиться у центрі уваги всіх учасників судового процесу як головуючий у справі. Усі його зауваження і, навіть, жести піддаються постійному контролю й оцінці присутніх, тому досвідченого суддю відрізняє неупередженість і витримка.

У контексті вищезазначеного, дослідницький інтерес складає такий аспект порушеної проблеми: аналіз наявності зв'язків між «добročесністю судді» і суддівською системою. Насамперед зауважимо, що синергетичний підхід дає підстави для розгляду взаємодії суб'єктів у системі суддівської освіти (суддів-викладачів та суддів-слухачів) як складної самоорганізованої біосоціальної системи, що перебуває у нерівновазі та володіє великими власними можливостями для саморозвитку за допомогою відкритої взаємодії з навколишнім середовищем і для якої існує декілька альтернативних шляхів розвитку. З цих позицій можливо стверджувати, що оточуюче середовище має потужний вплив на становлення добročесності судді. Але ці впливи є неоднозначними, про що свідчить екстраполяція геодивілізаційної відтворювально-циклічної енергетичної макромоделі системи сталого розвитку. Наочно це пояснює явище гістерезису.

Так, гістерезис (від грец. *Hysteresis* – відставання, запізнювання), явище, яке полягає в тому, що величина, яка характеризує стан об'єкта (добročесність кандидата на посаду судді або судді), неоднозначно залежить від величини, що характеризує зовнішні умови (суддівська система України). Гістерезис спостерігається в тих випадках, коли стан об'єкта (добročесність) в даний момент часу визначається зовнішніми умовами не тільки в той самий, але й в попередні моменти часу (попередня суддівська система, життєвий шлях особистості). Неоднозначна залежність величин спостерігається в будь-яких процесах, тому що для зміни стану об'єкта (добročесність) завжди потрібен час (час на реагування) і реакція об'єкта відстає від причин, що її викликають (реформування суддівської системи). Таке відставання тим менше, чим повільніше змінюються зовнішні умови. Однак, для деяких процесів відставання при уповільненні зміни зовнішніх умов не зменшується. У цих випадках неоднозначну залежність величин називають гістерезисною, а саме явище – гістерезисом. На нашу думку, визначення параметрів порядку в аспекті дослідження дозволить побудувати математичну модель цього процесу.

Як відомо, Європейська Хартія про статус суддів, визначаючи очевидність зв'язку між незалежністю суддів та їхньою підготовкою, виголосила принцип, що відповідати за підготовку має «незалежний орган», який при нагляді за якістю навчальних програм не залежатиме ані від законодавчого органу, ані від виконавчої влади, і принаймні половину складу якого становитимуть судді. Цим документом також передбачено, що склад зазначеного органу повинен забезпечити належні навчальні програми та організації, які їх впроваджують, у світлі вимог щодо неупередженості, компетентності та об'єктивності, пов'язаних із виконанням професійних обов'язків судді.

Пункт 15 Висновку № 4 Консультативної Ради Європейських Суддів (КРЕС) наголошує на тому, що: «повинна бути збережена незалежність установи, відповідальної за розробку програм та прийняття рішень стосовно того, яким має бути навчання». У цьому пункті також стверджується, що обов'язки щодо організації та нагляду за навчанням у кожній країні покладаються лише на судові органи або будь-який інший незалежний орган. Саме тому в Україні, як і в інших країнах, суддівська освіта має свої унікальні особливості.

Зауважимо на тому, що 21 грудня 2010 року рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України на виконання вимог Закону України «Про судоустрій і статус суддів України», для проведення активної роботи щодо налагодження процедури забезпечення формування якісного суддівського корпусу, було створено Національну школу суддів України (НШСУ) – державну установу, науковий заклад та методичний центр суддівської освіти. Чинний Закон «Про судоустрій і статус суддів» вперше на законодавчому рівні закріпив базові стандарти підготовки професійних суддів та відкрив широкі можливості для участі суддівської спільноти у створенні власного науково-методичного центру. Про такі стандарти свідчить те, що НШСУ створено при Вищій кваліфікаційній комісії суддів України і здійснює свою діяльність відповідно до Закону та статуту, що затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, крім того на НШСУ не поширюється законодавство про вищу освіту і НШСУ є державною установою зі спеціальним статусом, що забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для судової системи та здійснює науково-дослідну діяльність.

На наші переконання конкретні механізми втілення конституційних положень щодо оцінювання суддів, зокрема за критерієм доброчесності, мають бути детально виписані у відповідному законі. Формалізація критерію доброчесності на рівні Конституції не потрібна. При цьому, сам термін «доброчесність» видається зрозумілою загальнолюдською категорією та, на нашу думку, правильно обраний для цілей акцентування важливості високих моральних якостей суддів (не даремно усталеною формою звернення до судді є «Ваша честь»). Слід також відзначити, що оцінювання морально-етичних характеристик претендентів на заміщення посад суддів відповідає європейській практиці. У деяких зарубіжних країнах таке оцінювання має форму тестів або навіть психологічної експертизи.

Нам видається, що гарантією максимально об'єктивного оцінювання суддів може слугувати належна робота органів системи підбору, навчання та перевірки суддівського корпусу – в межах законодавчих вимог та з дотриманням принципу незалежності таких органів.

Принагідно відзначимо, що суть Конституційної реформи в частині правосуддя полягає у встановленні такої організації правосуддя, щоб незалежно від того, чи ознайомлений громадянин з відповідними конституційними положеннями, йому було забезпечено право на справедливий судовий розгляд справи незалежним і безстороннім судом та практичну реалізацію принципу верховенства права, при цьому судді повинні так себе поводити як під час здійснення правосуддя, так і поза судом, щоб викликати повагу та довіру суспільства саме через призму доброчесності представників судової влади.

Отже, сутність феномену «доброчесність судді» лежить у площині цілісного системного осмислення з позиції психолого-педагогічної науки. Поняття «доброчесність» може трактуватися у широкому сенсі феномену, що обумовлюється суспільним буттям, економічним базисом та безпосередньо залежить від системи цінностей, які пропонує суспільство, від умов соціального спілкування, від способів функціонування громадської думки, від способів соціальної регуляції.

Духовно-рефлексивний вимір доброчесності судді конкретизується за відповідними критеріями. Наразі простежується тенденція на усвідомлення значущості взаємодії природничих, технічних, суспільних та гуманітарних наук як основи формування адекватної сучасному світу моральної науково-світоглядної концепції та позитивної стратегії побудови цілісної та гармонійної цивілізації, частиною якої безумовно є люди, які свідомо обрали для себе одну з самих не простих та відповідальних професій – бути суддею та брати на себе відповідальність за прийняття рішень іменем України.

Перспективи подальшого наукового пошуку ми пов'язуємо із поглибленням наукових уявлень про роль психо-педагогічної складової у навчальних процесах Національної школи суддів України та становленні і формуванні суддівської доброчесності як особистісно-професійної якості працюючих та майбутніх суддів.

1. Хмара О. Передмова / О. Хмара // Звіт-оцінка національної системи доброчесності. Transparency International Україна. – Кіровоград, 2015. – С. 7-8.
2. Шепель Т. Доброчесність як перепустка на посаду судді нового Верховного суду / Т. Шепель // Українська правда. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.pravda.com.ua/columns/2017/01/5/7131205/>.
3. Федорович В. Загальнотеоретичні підходи до визначення недоброчесної поведінки судді в системі загальнодержавних заходів протидії корупції / В. Федорович // Национальный юридический журнал: теория и практика – 2015. – № 6. – С. 14-17.

4. Концепція реформування судової системи України // Асоціація правників України. – [Електронний ресурс]– Режим доступу: http://uba.ua/ukr/project_ref_sud/
5. Конституція України. Розділі VIII «Правосуддя». – К. : Офіційне видання України, 2016.
6. Бангалорські принципи поведінки суддів від 19 травня 2006 року Схвалено Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН 27 липня 2006 року № 2006/23II Комітет Верховної ради з питань запобігання та протидії корупції. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/bangalore_principles.shtml
7. Про відновлення довіри до судової влади в Україні: Закон України від 08.04.2014 № 1188. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1188-18>
8. Бондаренко О. Ф. Специфіка психологічного знання та його місце в діяльності судді / О. Ф. Бондаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.judges.org.ua.
9. Лєко Б. Юридична етика: Навчальний посібник / Б. Лєко. – Чернівці : Книги-XXI, 2008. – 280 с.
10. Мєліхова Ю. А. Морально-професійна культура судді / Ю. А. Мєліхова // Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого». – 2014. – № 4. – С. 130-139.
11. Радухівська Л. Л. Психологічний зміст діяльності судді в кримінальному судочинстві : дис. ... канд. юрид. наук : 19.00.06 – юридична психологія / Л. Л. Радухівська. – К. : Національна академія внутрішніх справ, 2012. – 253 с.
12. Токарська А. С. Правова комунікація в контексті посткласичного праворозуміння : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.12 – «філософія права» / А. С. Токарська – К., 2008. – 37 с.
13. Зуєва Л. Є. Дослідження теоретичних засад психолого-педагогічної підготовки професійних суддів у системі суддівської освіти / Л. Є. Зуєва // ScienceRise: Pedagogical Education. – 2017. – № 1. – С. 33-36.

Зуєва Л. Е. Влияние социального контекста на трактование понятия «судейская добротность».

В статье раскрыта сущность феномена «добротность судьи» в целостном системном аспекте с психолого-педагогических позиций духовно-рефлексивного измерения. «Добротность» в этом контексте трактуется в широком смысле феномена, обуславливается общественным бытием, экономическим базисом и прямо зависит от системы ценностей, которые предлагает общество, условий социального общения, общественного мнения, способов социальной регуляции.

Ключевые слова: *социальный контекст, саморегуляция, педагогическое мастерство, психолого-педагогические техники, образование судей, рефлексия, профессиональный судья, добротность судьи.*

Zueva L. E. The influence of a Social Context on Interpreting the Notion of the Judicial Integrity.

The article reveals the essence of the phenomenon of «Judge's goodness» in the whole systemic aspect from the point of view the psychological and pedagogical positions of moral and reflective dimension. It is proved that the «goodness» in this aspect is interpreted in the broadest sense of the phenomenon, conditioned by social being, the economic basis and depends on the goodness system society, the society from the social conditions of communication, wich offered by the public opinion and ways of social regulation.

Key words: *social context, self-regulation, pedagogical skills, psychological and pedagogical techniques, education of judges, reflection, professional judge, judge's goodness.*

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Плахотнік О.В.